



## ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA

AZ ENSZ ÁLTAL AKKREDITÁLT NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNY

Az alapvető jogok biztosa  
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

## JELENTÉSE

az AJB-2951/2020. számú ügyben

a Tolna Megyei Integrált Szociális Intézmény Lakóotthonában tett látogatásával  
összefüggésben

*Előadók: dr. Izsó Krisztina  
Tóthné Kiss Klaudia*

Érintett szervek:

- Tolna Megyei Integrált Szociális Intézmény

2020.

**Az alapvető jogok biztosa mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus  
Jelentése  
az AJB-2951/2020. számú ügyben**

Előadó: dr. Izsó Krisztina

**Összefoglaló**

A nemzeti megelőző mechanizmus a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet hatálya alatt tett látogatást a Tolna Megyei Integrált Szociális Intézmény Lakóotthonában Regölyben.

A látogatáskor a szakosított ellátást nyújtó szociális intézményekre vonatkozóan az országos tisztifőorvos 13305-8/2020/EÜIG számú határozatával elrendelt és 13305-16/2020/EÜIG számú, 13305-19/2020/EÜIG számú, 13305-38/2020/EÜIG számú, 13305-47/2020/EÜIG számú, valamint 13305-54/2020/EÜIG számú határozataival módosított rendelkezése alapján részleges látogatási tilalom volt érvényben.

A látogatás célja az volt, hogy a COVID járványhelyzetben elrendelt korlátozásokra tekintettel, a megváltozott környezetben monitorozza a lakók napi tevékenységét, munkavégzését és a külvilághoz fűződő kapcsolatát, a korábbi lakóotthoni életükhöz képest.

A látogatás további fókuszpontja volt, hogy az intézményben elhelyezett ellátottak védelme a COVID-19 vírusfertőzés szempontjából minden tekintetben biztosított-e. Megvizsgálta, hogy az Intézmény rendelkezik-e elegendő mennyiségű védőeszközzel, fertőtlenítő szerrel, és hogy azok használata során a vonatkozó útmutatások szerint jár-e el. A vizsgálat emellett ellenőrizte a lakók ellátását a veszélyhelyzet időszakában.

## **1. Az eljárás megindulása**

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett, kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében, annak „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól*”.

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint – az 1. cikkben megfogalmazott cél megvalósítása érdekében – valamennyi „*részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus vagy NMM) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében*”.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosa jár el, aki az említett feladatainak teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – továbbiakban: SPT) által 2020. április 7-én elfogadott CAT/OP/10 számú Tanács<sup>2</sup> (a továbbiakban: Tanács) rámutat arra, hogy a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén és veszélyhelyzet során is biztosítani kell.<sup>3</sup> A Tanács szerint az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.<sup>4</sup> A Tanács értelmében a nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.<sup>5</sup>

A Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontja szerint a nemzeti megelőző mechanizmus feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket és a meghallgatni kívánt személyeket szabadon kiválaszthatja. A nemzeti megelőző mechanizmus látogatást tett a Tolna Megyei Integrált Szociális Intézmény Lakóotthonában (a továbbiakban: Lakóotthon). A Lakóotthon szervezettel a Margaréta Rehabilitációs Intézményhez tartozik.

## 1.1 A látogatás helyszínének kiválasztása

Amint arra az ENSZ különleges jelentéstevője, Catalina Devandas rámutatott<sup>6</sup>, a fogyatékossgal élő személyek veszélyeztetett társadalmi csoportot képeznek a koronavírus járvány hatásai tekintetében, és a válság időszakában is gondoskodni kell a szükségleteik kielégítéséről. Az intézményekben elhelyezett fogyatékossgal élő személyek – a külső kontroll hiánya miatt – különösen ki vannak téve a megfertőződés veszélyének.

Az intézményekben elhelyezett fogyatékossgal élő személyek kiszolgáltatottságára az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosa által a COVID-19 járvány időszakában kibocsátott Útmutó (Guidance) (a továbbiakban: ENSZ Útmutó)<sup>7</sup> is felhívta a figyelmet.

A WHO által megfogalmazott Észrevételek<sup>8</sup> az intézményekben élők COVID-19 miatti veszélyeztetettsége okaként hivatkoztak a fogyatékossgal élő személyek előzetesen is fennálló egészségi állapotára, és emellett azt is megjelölték, hogy nekik nehezebb megvalósítaniuk a távolságtartást a szociális érintkezés során, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz történő hozzáférés akadályai is súlyosabban érintik őket.

A CRPD 11. cikkében a részes államok vállalták, hogy vészhelyzetekben minden szükséges intézkedést meghoznak a fogyatékossgal élő személyek védelme és biztonsága érdekében.

Az Ajbt. 1. § (3) bekezdése értelmében az alapvető jogok biztosa tevékenysége során – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a

---

<sup>2</sup> <https://undocs.org/CAT/OP/10>

<sup>3</sup> CAT/OP/10 Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (7 April 2020)

<https://undocs.org/CAT/OP/10>

I/5. pont

<sup>4</sup> Advice of the SPT I/6. pont

<sup>5</sup> Advice of the SPT IV/11. pont

<sup>6</sup> COVID-19: Who is protecting the people with disabilities? – UN rights expert Geneva, 17 March 2020

<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25725&LangID=E>

<sup>7</sup> COVID-19 AND THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES: GUIDANCE

[https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Disability/COVID-19\\_and\\_The\\_Rights\\_of\\_Persons\\_with\\_Disabilities.pdf](https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Disability/COVID-19_and_The_Rights_of_Persons_with_Disabilities.pdf)

<sup>8</sup> Disability considerations during the COVID-19 outbreak (World Health Organization)

<https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Disability-2020-1>

2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtásának segítésére, védelmére és ellenőrzésére. Az ENSZ Fogyatékossgal élő személyek jogainak Bizottsága és a főtítkár különmegbízottja a fogyatékossgal és az akadálymentességgel kapcsolatban, közös nyilatkozatot adtak ki<sup>9</sup>, amelyben felhívták a figyelmet arra, hogy a CRPD-ben tükrözöő célok és elvek alapján a fogyatékossgal élő személyek életét és jogait a COVID-19 idöszakában is megfelelöen védelmezni kell.

Mindezek miatt a fogyatékossgal élő személyek bentlakásos intézményeinek látogatására a nemzeti megelőző mechanizmus a járványhelyzet idöszakában is kiemelt figyelmet szentelt.

Az NMM a fennállása óta először járt fogyatékossgal élő személyek lakóotthonában.

## **1.2 A látogatás szempontjainak összefoglalása**

A látogatás idöpontjában hatályban volt 40/2020. (III.11.) Kormányrendelet Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. A Nemzeti Népegészségügyi Központ a 13305-8/2020/EÜIG számú határozatával 2020. március 8-tól visszavonásig látogatási tilalmat rendelt el a bentlakásos szolgáltatást nyújtó szociális intézményekben. A látogatási tilalmat a Nemzeti Népegészségügyi Központ 2020. március 17-én a 13305-16/2020/EÜIG számú határozatával kiterjesztette valamennyi szakosított ellátást nyújtó szociális intézményre, egyidejüleg az intézményekből való kijárási tilalmat és felvételi zárlatot rendelt el. A látogatás idöpontjában hatályos rendelkezések szerint, az országos tisztifőorvos 13305-54/2020/EÜIG számú (a látogatást megelőző napon kelt) módosító határozata alapján a látogatási tilalom részlegesen feloldásra került, a látogatást a határozatban foglalt feltételekkel (távolságtartás, kézmosási lehetőség, látogatók számának maximálása stb.) meg lehetett szervezni.

A koronavírus-járvány miatt elrendelt veszélyhelyzetben a nemzeti megelőző mechanizmus feladatának tekintette annak ellenőrzését a vizsgált intézményben, hogy az ellátottak szükségletei, és a fertözéssel szembeni védelmük feltételei mennyiben biztosítottak. Az Intézmény látogatásának további fókuszpontját az képezte, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében elrendelt intézkedések mennyiben érintették az ellátottak alapvető jogait, és a kapcsolattartásra, valamint az intézmény elhagyására vonatkozó korlátozásokat milyen módon lehetett kompenzálni.

## **1.3 A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre**

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontjának értelmében az államnak a nemzeti megelőző mechanizmus látogatásait bármely, a joghatósága és ellenőrzése alatt álló helyen lehetővé kell tennie, ahol embereket valamely hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával a személyes szabadságuktól megfosztják vagy megfoszthatják. A 4. cikk 2. pontja szerint szabadságelvonás mindennemű fogvatartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

---

<sup>9</sup> Joint Statement: Persons with Disabilities and COVID-19 by the Chair of the United Nations Committee on the Rights of Persons with Disabilities, on behalf of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities and the Special Envoy of the United Nations Secretary-General on Disability and Accessibility  
<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25765&LangID=E>

Tekintettel arra, hogy a Lakóotthonban elhelyezett, fogyatékossgal élő személyek azt csak a Házirendben meghatározott módon és időkeretben hagyhatják el, annak vizsgálata a nemzeti megelőző mechanizmus hatáskörébe tartozik.

#### **1.4 Az érintett alapvető jogok**

- *Az élethez és az emberi méltósághoz való jog:* Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. [Alaptörvény II. cikk]
- *A kínzás és az embertelen, megalázó bánásmód tilalma:* Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. [Alaptörvény III. cikk (1) bekezdés]
- *A személyes szabadság és biztonság:* Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz. [Alaptörvény IV. cikk (1) bekezdés]
- *A magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog:* Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. [Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdés]
- *Törvény előtti egyenlőség:* A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossgal, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. [Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdés]
- *Szociális biztonsághoz való jog:* Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékossgal, özvegyesség, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult. [Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdés]
- *Egészséghez fűződő jog:* Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. [Alaptörvény XX. cikk]
- *Szabad mozgáshoz fűződő jog.* Mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához. [Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdés]

#### **1.5 Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások**

- Magyarország Alaptörvénye;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet (UNCAT);
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 2011. évi CXLIII. törvény (Jegyzőkönyv);
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.);
- a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény (a továbbiakban: CRPD);
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.);

- a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: SzCsM rendelet);
- a látogatás időpontjában hatályban volt, 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről;
- Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (adopted on 25th March 2020).

## 1.6 A látogatás módszere

A nemzeti megelőző mechanizmus alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából az OPCAT 4. cikke szerinti fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot vizsgálja.

A látogatás a veszélyhelyzetből fakadó felkészülés biztosítása, valamint a fogvatartottak és a látogatócsoport tagjainak a vírusfertőzéssel szembeni védelme érdekében előre bejelentett módon történt. A Tanácsban rögzített 'do no harm' elvnek<sup>10</sup> megfelelően a látogatócsoport tagjai védő eszközöket viselve léptek be az Intézmény területére.

A látogatócsoport tagjai megtekintették a lakóotthon szobáit és egyéb helyiségeit, interjúkat készítettek a személyzet tagjaival és néhány lakóval, a lakók viselkedését megfigyelték, a Lakóotthonra vonatkozóan dokumentumokat kaptak.

A személyes meghallgatások interjúk formájában, előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssor alapján valósultak meg.

A látogatócsoport tagjai a személyzet három tagjával és öt elláttal készítettek interjút.

**A látogatás vezetője:** Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa

**A látogatás résztvevői:** Dr. Izsó Krisztina jogász  
Tóthné Kiss Klaudia pszichológus

**A látogatás időpontja:** 2020. június 4.

## 1.7 Szankció tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

---

<sup>10</sup> Advice of the SPT I/4. pont

## **2. Tényállás és megállapítások**

### **2.1 Az Intézményre vonatkozó alapadatok**

A Tolna Megyei Integrált Szociális Intézmény Lakóotthonában 8 személy élt. Az intézménynek otthont adó regölyi épület felavatására 2001. augusztus 1-jén került sor, és ugyanebben az évben decemberben költözött be az első 6 lakó (az akkor még 6 személy számára kialakított épületbe). Kettő közülük azóta is itt laknak. A jelenleg itt élők közül az utoljára érkezett lakó 2014-ben költözött az otthonba.

A Lakóotthon 4 kétszemélyes szobából állt, az egyik szobában lakó két személy élettársi kapcsolatban élt. A szobák szépen berendezettek voltak, sok dísz tárggyal a polcokon, plüss állatokkal az ágyakon. A lakók megválaszthatták azt is, hogy milyen színűre szeretnék a szobákat festetni, és saját bútoraik, más tárgyaik is lehettek. A lakók az ebédlőasztalnak is helyet biztosító nagy konyhában tudtak együtt étkezni. Az otthonban mosógéppel felszerelt fürdőszoba, zuhanyzó is volt.

A Lakóotthonhoz vetemények ültetésére is alkalmas, de annál lényegesen nagyobb kert tartozott, amelyen a látogatáskor hatalmas levendulamező virágzott. A lakók minden évben megtervezik, hogy mit szeretnének ültetni ezen a területen, és beszerzik az ehhez szükséges vetőmagokat, palántákat. Amellett, hogy nagy örömmel végzik a növénytermeléshez kapcsolódó feladatokat, a nyári meleg időszakban felmerült az a lehetőség is, hogy ezen a területrészen medencét alakítsanak ki.

A lakók a járványhelyzetre tekintettel, a kijárási tilalom időszakában átmenetileg a Margaréta Otthonban voltak elhelyezve Kiskunmajsán, ahol helyben tudták a munkavégzési tevékenységüket folytatni.

A lakók számára esetlegesen szükségessé váló, izolációra alkalmas szobákat a Margaréta Otthon foglalkoztató épületében alakították ki, saját fürdővel, étkezővel és nővértartózkodóval.

### **2.2 A lakók**

A lakók között 5 nő és 3 férfi volt. Kor szerinti megoszlásban 7-en a 40-59 év közötti korosztályba tartoztak, az egyik férfi lakó pedig ennél fiatalabb volt. A lakók közül 2-en 2010 óta párkapcsolatban éltek.

A lakók közül 3-an cselekvőképesesek voltak, 5-en cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt álltak. Egy olyan lakó volt, aki kb. 3-4 évvel ezelőtt szeretett volna kikerülni a gondnokság alól, amiben igazából a család befolyásolta (amiatt, hogy már nem az édesanya volt a gondnok, hanem hivatásos gondnok látta el ezt a tisztséget). A közelmúltban, a gondnokság 5 éves felülvizsgálata miatt tartott bírósági tárgyaláson a lakó már úgy nyilatkozott, hogy szüksége van a gondnoki segítségre.

A cselekvőképességet korlátozó gondnokság alatt álló öt lakó közül négyüknek ugyanaz, egy lakónak más személy volt a gondnoka. A járványt megelőző időszakban mindkét gondnok rendszeresen járt az intézménybe meglátogatni a gondnokoltakat.

Az egyéni fejlesztési tervek a problémamegoldó képesség, a gondolkodási készség, az önismeret, az együttműködési képesség és a szociális képességek fejlesztését valamennyi ellátott esetében előirányozták. Sokuknál volt előtérben az anyanyelvi és matematikai kompetenciák alkalmazása, a meglévő képességek továbbfejlesztése a további integrálódás érdekében. Szintén valamennyi lakó számára kitűzött feladat volt, hogy ismerje a szolgáltató- és a közintézményekhez kapcsolódó ügyeket és ügyintézési módokat, a segítségnyújtó szervezeteket, a munkavállaláshoz szükséges jogokat és kötelelességeket. Volt, akinél a főzési

technika, másnál a pénz használat gyakorlását vagy a számítógépes ismeretek fejlesztését tűzték ki célul.

### **2.3 Személyzet**

A lakóotthonban két ápoló-gondozó személy, valamint két segítő dolgozott. Az ápoló felnőtt szakápolói végzettséggel rendelkezett, a gondozó munkatárs és a segítők egyike szociális gondozó és ápoló volt. A másik segítő szociális asszisztensi végzettséggel és gimnáziumi érettségivel rendelkezett.

Az ápoló-gondozók két műszakban, folyamatos munkarendben dolgoztak, de éjszaka nincsenek a lakókkal. A segítők munkaidő-keretben dolgoztak, 13 órától 21 óráig vannak az ellátottakkal, de ha valamilyen egész napos program van, akkor 12 órában velük vannak. Hétfvégén, amikor a lakók maguknak főznek, 8 és 16 óra között van velük a segítő.

A fluktuáció alacsony, sok régóta itt dolgozó munkatárs van az intézményben. Inkább az újonnan érkező fiatal munkatársak között gyakoribb, hogy – többnyire családalapítás miatt – elmennek.

A COVID-járványra tekintettel a dolgozók széleskörű oktatást kaptak mind a betegség megelőzés tekintetében, mind az érintett betegek ellátására és a betegség tüneteinek kezelésére vonatkozóan. Az oktatás témái között a kézhigiéne területén a helyes kézmosás menete mellett napirenden volt a kézhigiéne fontossága, a kézmosáshoz és kézfertőtlenítéshez szükséges eszközök részletes ismertetése, a kézfertőtlenítés és a kesztyűhasználat egyidejű alkalmazásának szabályai egyaránt. A védőeszközök használatára vonatkozóan a dolgozókat megtanították a köpeny helyes fel- és levételére, a kesztyű levételére, az egyéni védőeszközök (kesztyű, védőruha, orr- és szájmaszk, szűrő típusú légzésvédő eszköz, arcvédő és szemüveg) használatára. Az oktatási anyagban napirenden volt emellett a fertőtlenítés és az izoláció alkalmazása, a fizikális és gyógyszeres lázcsillapítás, a COVID-19 fertőzéssel érintett beteg ápolása, a betegmegfigyelés (a vitális paraméterek megfigyelése), az ilyen beteg újraélesztése, és a fertőzésben elhunyt személy ápolásának specialitásai.

A látogatás tapasztalatai alapján a személyzet tagjai felelős viselkedéssel próbáltak megtenni mindent, hogy ne juttassák be a fertőzést az otthonba. Reggel a munkába indulás előtt rutinszerűen megmérték a testhőmérsékletüket, a megérkezésükkor átöltöztek. A munkába biciklivel és autóval tudtak közlekedni, ami a járványhelyzettől függetlenül is így történik, mert a környezet tömegközlekedése ritka és nem illeszkedik a munkarendhez. A dolgozók a kórházi, szakrendelői vizsgálatokat a nagyon szükséges esetekre korlátozták, korábban meglévő másodállásaikat lemondták annak érdekében, hogy kerüljék a máshol történő megfertőződést. Az egyik munkatársnak külföldről jött haza hozzátartozója, de nem kellett szabadságra mennie, mert meg tudták oldani, hogy a karantén idejére ne legyenek együtt az érintett családtaggal.

### **2.4 Intézkedési terv, higiénia**

Az Intézmény vezetője által kiadott 4/2020. számú utasítás tartalmazta az egész intézményre vonatkozó pandémiás tervet. A terv részletesen szabályozta a pandémiás felkészülés végrehajtását és egy bekövetkezett pandémia esetén végrehajtandó feladatokat. Pandémiás vezetői csoportot jelölt ki, és a szükségessé váló intézkedések minden fázisára vonatkozóan felelősöket jelölt ki. Az intézkedési terv részletes szabályokat tartalmazott az intézmény működésének, a személyi feltételek és az alaprendeltetésből fakadó feladatok biztosítására, a fertőzések megakadályozását szolgáló tiltó intézkedésekre, a folyamatos tájékoztatás szükségességére, és hangsúlyozta az egyéni felelősségtudat fontosságát.



A járványhelyzet miatt a tisztaságra fokozottan figyeltek, a fertőtlenítések szigorúbban történtek. Az intézmény takarítása 12 órában folyamatosan történt, a takarító személyzet meghosszabbított munkaidőben dolgozott. A saját törölközőket naponta cserélték, kézmosáskor mindig papírtörülőt használtak. A folyékony szappanokat, mosogatószereket, tisztítószereket fertőtlenítő hatású készítményekre cserélték. Az intézmény rendelkezett orvosi maszkokkal, FFP maszkkal, látogatói köpennyel. A mosható védő öltözeteket megrendelték.

A fertőtlenítés minden telephelyen történő végrehajtását az intézkedési terv is előírta, és a rendkívüli fertőtlenítő takarítás részletes menetrendjéről szabályzat készült, amely az utasítás mellékletét képezte.

Az intézkedési terv külön kiemelte a mosodán és a konyhán betartandó, a fertőzés elkerülése érdekében rögzített ésszerű gyakorlati szabályokat.

Az izolációs részleges elhelyezésre kerülő fertőzött ellátottak ellátásnak rendjét az intézkedési tervhez csatolt, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kiadott eljárási rend tartalmazta.

A megkérdezett lakók nem tartottak attól, hogy megfertőződnek, teljes biztonságban érezték magukat. Egy lakó volt, aki azt mondta, fél, hogy elkapja a betegséget, mert már nem olyan fiatal.

Az intézkedési terv alapján felállított védekezési mechanizmus sikeresnek volt mondható, a látogatás időpontjáig a vírusfertőzés gyanúja sem merült fel az otthonban.

**A látogatás az Intézmény által kiadott intézkedési terv és az abban megfogalmazott higiénés szabályok tekintetében visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt. A jelentés külön kiemeli az intézkedési tervre vonatkozó utasítás részletezettségét, a dolgozók számára követhető és pontos szabályok leírását, a dokumentum áttekinthetőségét.**

## **2.5 Egészségügyi ellátás**

Az ENSZ Fogyatékosággal élő személyek jogainak Bizottsága és a főtítkárs különmegbízottja által kiadott közös nyilatkozat<sup>11</sup> 7. pontja szerint az államoknak a COVID-19 járvány időszakában a fogyatékosággal élő személyek számára másokkal azonos alapon kell biztosítaniuk az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, a fogyatékoságuk miatt szükséges egészségügyi ellátást pedig folyamatosan biztosítani kell számukra.

A látogatás időpontjáig a Margaréta Otthonban és a Lakóotthonban sem a dolgozók, sem az ellátottak között nem volt COVID-19 megbetegedés, és nem észlelték annak tüneteit sem. A személyzet elmondása szerint a lakók testhőmérsékletét naponta kétszer megmérték, ezt az ellátottakkal folytatott interjújuk megerősítették.

Az orvos megbízásos jogviszonyban rendel szerdánként reggel 9 órától a Margaréta Otthon rendelőjében. Ha valaki nagyon beteg, akut esetben az orvos a Lakóotthonba is kimegy. A lakókat havonta egy alkalommal pszichiáter szakorvos is megvizsgálja, a gyógyszert szedő ellátottak állapotát folyamatosan ellenőrzi.

A női lakók évente járnak nőgyógyászati szűrővizsgálatra, és a dohányzó ellátottak tüdejét is folyamatosan szűrik.

A párkapcsolatban álló női lakókkal beszélnek a szükséges védekezésről, de nem kötelező fogamzásgátló tablettát szedniük.

---

<sup>11</sup> Joint Statement: Persons with Disabilities and COVID-19 by the Chair of the United Nations Committee on the Rights of Persons with Disabilities, on behalf of the Committee on the Rights of Persons with Disabilities and the Special Envoy of the United Nations Secretary-General on Disability and Accessibility  
<https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25765&LangID=E>

Az egyik lakóról a veszélyhelyzet idején derült ki, hogy komoly egészségügyi problémája lehet. A házi orvos megvizsgálta az ellátottat, és azt dokumentálta, hogy labor- és ultrahang vizsgálatokra van szükség, ezeket a vizsgálatokat azonban a járványhelyzet miatt nem végezték el. A vizsgálatokat időközben – a szükségességük megállapításához képest hónapokkal később – elvégezték, a látogatás időpontjában a lakó az egészségügyi intézményben végzett vizsgálat miatt szükséges 14 napos elkülönítésben volt a Margaréta Otthonban.

**A minél korábban elvégzett orvosi vizsgálatok és az ennek alapján felállított pontos diagnózisok általában növelik a betegségek kezelésének hatékonyságát és a teljes gyógyulás esélyét. Az, hogy a lakó számára szükséges orvosi vizsgálatot a járványhelyzet miatt elhalasztották, a lakó testi és lelki egészségével összefüggő visszasságot okozott.**

## **2.6 Munkavégzés, foglalkoztatás**

A lakók közül mindenki dolgozott a kiskunmajsai Kézmű Közhasznú Nonprofit Kft-nél napi 4 órában, reggel 7:30-tól 11:30-ig. Figyelemmel arra, hogy a lakók a kijárási tilalom időszakában a Kiskunmajsán lévő Margaréta Otthonban laktak, ebben az időszakban is tudták – munkaszerződésük módosításával – az Otthon területén helyben a munkavégzési tevékenységüket folytatni.

A lakók nagy örömmel beszéltek a munkavégzésről, beszámolóik alapján egyértelmű volt, hogy szívesen végzik ezt a tevékenységet. A munkatevékenység változni szokott, a látogatáskor egyszer használatos evőeszközöket és szalvétákat kellett csomagokba tenni, és arra vonalkódos címkét ragasztani. Korábban volt függöny vitrázs készítés, és az IKEA-nak is készítettek párna tömítő anyagot. Az elmúlt év nyarán befűttes gumikat csomagoltak, az ellátottaknak kellett 50 db-ot megszámolni, lemérni és csomagba tenni. Volt olyan (női) lakó, aki a legkedvesebb munkatevékenységként a csavározást említette.

A fejlesztő munkára vonatkozó értékelések alapján valamennyi lakó pontosan betartja a munkaidőt, és változó munkatempóban, több vagy kevesebb felügyelet mellett általában szorgalmasan, jól dolgoznak. A hibákat van, aki önállóan észreveszi és javítja, mások segítségével kijavítják. A munkafeladatokat többnyire maradéktalanul elvégzik, és ennek elvégzését követően van, aki új feladatot is keres. Az értékelések valamennyi lakó esetében a rehabilitációs továbbfoglalkoztatást javasolták.

A fejlesztő munkáért a lakók munkabére havi kb. 45.000 Ft. A munkabér mellett kétféle ellátásban részesültek, jövedelmük összesen kb. 110.000 Ft havonta.

A kertben virágzó levendulából az egyik, varrni tudó lakó segítségével levendula illatpárnák készítését és értékesítését tervezték. Volt olyan lakó, aki szabadidejében üvegfestéssel foglalkozott. Más azt mesélte, hogy szívesen olvas szerelmi regényt, meséket, és kézimunkázni is szokott, terítőket és párnákat varr. Volt, aki a kerti munkát említette kedves elfoglaltságaként, a szobatársával együtt vetettek sárgarépát, más zöldséget, fokhagymát, cukorborsót.

A lakók számára a látogatás hetében szervezett délutáni foglalkozások között voltak játékos feladatok a szabadban, kommunikációs készségfejlesztés, bibliaóra, háztartási ismeretek oktatása, kézműves foglalkozás, tollaslabda, kártyajáték és zenés torna. A születésnapokat és más ünnepeket közösen meg szokták tartani.

A lakók az otthon körüli teendők ellátásában is részt vettek. Minden nap van két kijelölt napos, a főzési és a takarítási teendők ellátására. A mosást is a lakók végzik, a segítő szóbeli irányítása mellett (be- és kipakolják a ruhákat, teregetnek).

A lakók tévézni is szoktak. A járványhelyzettel kapcsolatos híreket – amellett, hogy beszélnek is nekik ezekről – a televízióban is nyomon követik. A hallott hírekről külön is beszélnek annak érdekében, hogy az ellátottak jól értelmezzék azokat.

A járvány időszakát megelőzően a lakóknak változatos külső programjaik voltak. Ők jártak bevásárolni a mindennapi dolgokat, a nehezebb dolgok beszerzésében (pl. virágföld) kaptak segítséget. Krumplit többnyire természetek, de amikor nem volt jó termés, ezt is segítséggel, busszal vitték a Lakóotthonba. Annak érdekében, hogy a lakók megtanulják kezelni és beosztani a pénzt, havonta meghatározott összeget beadnak a közös vásárlásokra, amivel két, a pénzkezeléssel megbízható lakó szokott elszámolni. A vásárlásokon túlmenően is szerveztek korábban programokat maguknak, ahova a segítő is elkísérte őket. Szeretnek adventi vásárba látogatni, vagy moziba, a siófoki plazába, Sárbogárdra, Tamásiba is gyakran mentek. Többen rendszeresen bicikliznek. Az egyik segítő bográcsozást is rendezett a lakóknak, és disznóvágáson is részt vettek. A Lakóotthon udvarán is szoktak szalonnát sütni, grillezni.

A külső programok elmaradása ellenére a lakók elfoglaltsága változatos, hangulatuk jó volt. Az egyik lakó füvet nyírt az udvarban, volt, aki kávéfőzött a konyhában.

**A lakók munkavégzése a képességeik és ismeretek fejlesztésére, foglalkoztatásuk változatos időtöltésre adott lehetőséget. Mindez nemcsak elfoglaltságot jelentett számukra a járvány időszakban is, hanem egyúttal segítséget adhat az önállóbb életre való felkészülésben. A látogatócsoport ezen a téren visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt, a lakók munkavégzési tevékenységét és foglalkoztatását pozitívan értékelte.**

## **2.7 A kapcsolattartás korlátozottsága**

Az országos tisztifőorvos határozatai alapján az Intézményre is érvényes látogatási tilalom a látogatást megelőző napon részlegesen feloldásra került. Ennek alapján a látogatás elvileg bizonyos feltételekkel (távolságtartás, kézmosási lehetőség) lehetőleg a szabadban vagy külön helyiségben megszervezhető volt.

A Lakóotthonban élők többségének nem volt olyan hozzátartozója, aki rendszeresen látogatta volna őket, emiatt sem a látogatási tilalom, sem annak részleges feloldása nem hozott nagy változást az életükben. Akiknek volt hozzátartozójuk, azoknál sem volt rendszeres a látogatás. Az egyik lakó elmesélte, hogy a Németországban élő nővérével áll kapcsolatban, de már nagyon régen látta, „ősz volt talán”, amikor utoljára találkoztak. Korábban ő is kiutazott hozzá busszal, teljesen egyedül szervezte az utat. Egy másik lakót a testvére évente kb. 3 alkalommal elvitt hétvégre. Szülők ritkán jöttek, inkább csak ünnepkor.

Az érkező látogatókkal szemben inkább az volt jellemző, hogy az ellátottak egy része rendszeresnek mondhatóan hazalátogatott. Nekik hiányzott a kapcsolattartás, és elég gyakran megkérdezik, hogy „ugye már nem sok van hátra” a járványhelyzetből.

Volt olyan ellátott, akinél a telefonon történő kapcsolattartás helyettesítette a személyes találkozásokat. Ő havonta 1-2 alkalommal hazalátogatott az édesanyjához, de amióta a járvány miatt ezt nem teheti meg, telefonon szoktak beszélni. Egy olyan lakó volt, akinek (internetezésre nem), „csak telefonálásra” alkalmas készüléke volt, a többi lakó a facebook eseményeinek követését, és a messenger alkalmazáson keresztül történő kapcsolattartást jobban szerette. Az egyik cselekvőképes lakó rendelkezett internet előfizetéssel, ami valamennyi lakó számára wifi hozzáférést biztosított a Lakóotthonban. A lakók laptopot is szoktak használni.

A gondnokság alatt álló ellátottak jól ismerték a gondnokukat, aki elmondásuk szerint havonta látogatta őket, és mindig megkérdezte, hogy mit szeretnének, de „most a vírus miatt

nem tud jönni”. A személyes kapcsolattartást a gondnok és az otthon vezetője közötti e-mail váltás helyettesítette.

A vezető elmondása szerint az ellátottjogi képviselő külön telefonvonalon rendszeresen tartotta a kapcsolatot a lakókkal, és a látogatást két héttel megelőzően személyesen is ott volt az intézményben.

**A személyes kapcsolattartás korlátozott lehetősége tekintetében a látogatócsoport visszásságra utaló körülményt nem tapasztalt a Lakóotthonban.**

## **2.8 Önálló élet, családalapítás**

Az egyik lakónak saját háza van, ahol sok időt, teljes hétvégéket töltött, és azt tervezte, hogy odaköltözik. Gondnoka segíti ebben, a szükséges háztartási eszközöket és berendezéseket megvásárolja részére.

A meghallgatott ellátottak valamennyien azt mondták, hogy ők döntöttek az Intézménybe költözésről, és szívesen költöztek az otthonba (többségükben másik intézményből kerültek ide). Az elképzelt, vagy vágyott lakhatási helynek is többnyire a Lakóotthont jelölték meg, mindössze egy lakó mondta azt, hogy szívesebben élne a testvérénél és annak családjánál. A pár női tagjában nem merült fel, hogy gyermeket szeretne, és egy másik női lakó is úgy nyilatkozott, nem gondol arra, hogy gyermeket akarna szülni. Van Tamásiban egy barátja, akivel 2 éve járnak együtt, a megelőzés érdekében fogamzásgátló tablettát szed. Az intézmény vezetőjének elmondása szerint még nem volt olyan intézményi lakó, aki megfogalmazta volna, hogy gyermeket szeretne.

**A látogatócsoport tapasztalata az volt, hogy a Lakóotthonban élők kis közösséget alkotva, a napi rutin tevékenységekhez a megfelelő segítséget biztosító, kiegyensúlyozott, harmonikus életet éltek. Azok az ellátottak, akik számára a teljesen önálló élet megvalósítható, a gondnok és az intézmény által támogatást kaptak. A gyermek vállalása tekintetében mindazonáltal a benyomás az volt, hogy az intézményi lét keretei között a női lakókban fel sem merül, hogy erre esetleg lehetőségük lehet.**

## **3. Összefoglalás**

A Lakóotthonban az ellátottak szépen berendezett szobákban, sok személyes tárgyval körülvéve, tiszta és rendezett körülmények között, családias légkörben éltek. Napi elfoglaltságuk rendszeres volt. A járvány miatt szükséges korlátozásokból adódóan ők is hiányolták a nagyobb kirándulásokat és „a faluba bejárást”, de ez a hangulatukon nem hagyott igazán látható nyomot. Az otthon körüli teendőket megosztották egymás között, a mindennapi életükben az otthon gondozói és a segítők elhivatott módon álltak mellettük, és igyekeztek változatos programokat biztosítani számukra.

A bentlakásos szociális intézményekben élő ellátottak számára az önálló élet megvalósításához mindig segítséget kell adni, a lakóotthonokban élők esetében ez fokozottan előtérben áll. A látogatócsoport örömmel tapasztalta, hogy az önálló élet megkezdéséhez szükséges feltételekkel rendelkező lakót mind a gondnoka, mind az intézmény támogatta. Ezen túlmenően, az NMM fontosnak tartaná azt is, hogy az ellátottakban a saját család utáni igény is fel tudjon merülni, és ez meg is valósulhasson.

### **3 Ajánlások, javaslatok**

- I. A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajbt. 32. § (1) bekezdése alapján az NMM felkéri

**az Intézmény vezetőjét, hogy**

1. a megfelelő óvintézkedések betartásával a lakók egészségügyi ellátásáról mindenkor, a járvány időszakban fennálló kijárási tilalom időszakában is gondoskodjon.

Budapest, 2020. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

## Melléklet



1. számú kép: Szoba a lakóotthonban



2. számú kép: Szoba a lakóotthonban



3. számú kép: Konyha



4. számú kép: Fürdő



5. számú kép: Dísz tárgyak a polcon



6. számú kép: Kert